

Президент бұл бағдарламаны бекіте отырып, бір мерзімде оны іске асыру шараларының жоспарын жасап, бекіту жөнінде үкіметке тапсырма берді. Елімізде шағын кәсіпкерлікті қалыптастырып, дамыту жүйесі әлі де жүріп жатыр. Қазақстан Республикасында шағын кәсіпкерлікті қаржыландыру мәселелері: шағын бизнестің негізгі мақсаты – халықты жұмыспен қамтамасыз ету, оның әлеуметтік проблемаларын шешу және еңбекке деген ынталығын дамыту, тұтыну нарығын мол ассортиментті товарлармен және қызмет етумен толтыру. Шағын кәсіпкерлікті қаржыландыру мәселелері: Қазақстан азаматтарының кәсіпкерлікпен айналысуына қолайлы құқықтық және экономикалық жағдайлар жасау мақсатымен мынадай шаралар көзделген: – жеке адамның және семьялық кәсіпкерліктерін, шаруашылық қожалықтарының істеріне мемлекет ұйымдарының заңсыз араласпауына кепілдік беретін заңдармен қамтамасыз ету; – шағын бизнес субъекттерін мемлекеттік тіркеудің жеңіл тәртібін енгізу. Бұл тіркеудің мерзімін және ақысын қысқарту, қажетті жоғарғы қорының көлемін азайту, шағын кәсіпкерлер меншігіне мемлекеттік меншікті ақысыз беру; – мемлекеттік бақылау ұйымдарының шағын бизнес субъекттерінен қосымша ақы алуға мүмкіндік беретін қазіргі күші бар заңдылық нормативтер мен жағдайларды жою. Бұған тек заңда бекітілген айыптар, өсімдер және басқа санкциялар жатпайды; – материалдық өнімдер өндірісімен шұғылдалатын шағын бизнес субъектілеріне салық және кеден ақысын төлеуге жеңілдіктер беруді өрістету [6].

Шағын бизнес-ешқандай монополистік бірлестікке кірмейтін және экономикада монополияға қатысты бағынышты рөл атқаратын жеке меншіктегі ұсақ және орта кәсіпорындардың қабылданған жиынтық атауы. Дамыған елдерде сыртқы экономикалық байланыстардың негізгі бөлігі шағын бизнестің үлесіне кіреді.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Президентінің Қазақстан Халқына Жолдауынан. 17 қаңтар 2014 жыл // Егемен Қазақстан. 18 қаңтар. 2014 жыл. 1–3 бб.
2. Қазақстанның Ел бірлігі доктринасы – ұлттық саясат саласындағы жаңа стратегиялық құжат. Астана. 2010 жыл. Inform.kz
3. «Қазақстан -2050» стратегиясы: Бейбітшілік, руханият және келісім мәдениеті// Егемен Қазақстан. - 2014. - 19 сәуір. - Б.1-3; Семей. -2014.-№ 31. -Б.1.
4. Қазақстан жолы -2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ: Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы // Ақиқат.-2014.-№2.-Б.5-13
5. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2014 жылғы 11 қараша. Нұрлы жол – болашаққа бастар жол.
6. Казахстанский путь -2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее// Казахстанская правда. - 2014. - 18 января. - С.1, 2, 3.

ОРАЛМАНДАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАҒДАЙЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Дархан Зарина, 4 курс студенті «Құқық және экономика негіздері мамандығы»

Ғылыми жетекші: з.ғ.к., кандидаты, доцент **Укин С.К.**

Қостанай мемлекеттік педагогикалық университеті

Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін мемлекет этникалық қазақтардың тарихи отанына оралу саясатын белсенді түрде жүзеге асыра бастады. Бүгінгі күні «оралман» сөзі күнделікті сөйлеуге және ресми құжаттарға толығымен енгізілген. Бұл ұғым «Көші-қон туралы» Қазақстан Республикасының Заңынан бастау алады. Осы заңның жобасында шет елдерден Қазақстанға қоныс аударған қазақтарды «отандас» деген сөзбен деп атауды ұсынды, кейінірек депутаттар «оралман» деген сөзбен («репатриант» деген сөзді) алмастыруды ұсынды. Осы жылдар ішінде оралмандардың құқықтық мәртебесін реттейтін

түрлі заң актілері қабылданды. Бүгінгі күні ең бастысы - «Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 13 желтоқсандағы Заңы. Осы Заңның 1-бабына сәйкес «Оралмандар - Қазақстан Республикасының егемендігін алған сәттен бастап өз шекарасынан тыс жерде тұрақты тұратын азаматтығы жоқ Қазақстанға тұрақты тұру мақсатында келген қазақ ұлтының азаматтары немесе шетелдік тұлғалар.

Заңда оралмандарға, олардың құқықтары мен міндеттеріне, жеңілдіктеріне, өтемақыларына және оралмандарға көрсетілетін атаулы көмектің басқа да түрлеріне қарау, қарау және тану қарастырылған.

Оралмандардың көшіп келу квотасына оралмандардың мәртебесін айқындау жөніндегі нұсқаулық және «оралман мәртебесін беру туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабына сәйкес оралман мәртебесіне үміткерлер келесі құжаттармен қамтамасыз етіледі:

1) оралман мәртебесі туралы өтініш;

2) өмірбаян;

3) өтініш берушінің және онымен бірге көшіп келген отбасы мүшелерінің жеке басын куәландыратын құжаттар.

Оралмандар мәртебесін беру және оларды иммиграция квотасына енгізу туралы адамдардың өтініші ересек отбасыларының біреуінің тарапынан жеке басын дипломатиялық миссияларға, Қазақстан Республикасының шет елдердегі консулдық мекемелеріне немесе тікелей уәкілетті органға береді. Оралман мәртебесі туралы өтінішті қарау және көшіп келу квотасына отбасын енгізу туралы, сондай-ақ осы мәселелер бойынша шешімдер уәкілетті органның аумақтық қызметтері тіркеу күнінен бастап екі ай ішінде қабылданады. Егер адам оралман деп танылмаса немесе иммиграция квотасына енгізілмесе, шешімнің көшірмесі түрінде жазбаша хабарлама беріледі және өтініш берушіге бір ай ішінде заңнамада белгіленген тәртіппен жоғары тұрған органға немесе сотқа шағым жасай алуы мүмкін [1].

Қазақстан Республикасының көші-қон және демография жөніндегі агенттігінің 1999 жылғы 12 мамырдағы №5 бұйрығымен бекітілген репатриант (оралман), қайта қоныс аударушы, мигрант, сондай-ақ ел ішіндегі қоныс аударылған адамның мәртебесін айқындау тәртібі туралы бұрынғы нұсқа жарамсыз деп танылды. Осы бұйрыққа сәйкес репатрианттың мәртебесін (оралман) мәртебесін алуға үміткерлер жоғарыда аталғандардан басқа ата-аналардың туған күнін растайтын құжаттар немесе репрессиялық жылдарда Қазақстаннан шыққан эмиграцияны растайтын құжаттар немесе басқа да уәкілетті органның аумақтық қызметтеріне беруге міндетті құжаттарды (шет мемлекеттің құзыретті органдарының немесе шет елдегі дипломатиялық өкілдіктерінің құжаттары) белгілеу және анықтау тәртібі, оралман (оралмандар), репатрианттарға және сондай-ақ, (бағалау) өтініште көрсетілген мәліметтердің дұрыстығын тексеру мақсатында өтініш берушінің сауалнаманы толтыру тәртібін білдіреді. Қазіргі уақытта, Оралман мәртебесін белгілеу және анықтау тәртібі көп оңайлатылды.

Оралмандар деп танылған жеке тұлғалар, сондай-ақ оралмандардың жыл сайынғы көшіп келу квотасына енгізілген тұлғаларға белгіленген үлгідегі куәлік беріледі және оралманның тіркеу карточкасы толтырылады. Оралманның куәлігі қатаң есеп берушілік туралы құжат болып табылады және «Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жеңілдіктер мен өтемақылар алу үшін негіз болып табылады [2].

90-шы жылдардың басында үкіметтің № 791 қаулысы шығарылды, оған сәйкес шетелден келген этникалық қазақтарға өздерінің ұлтын айқын көрсететін сертификаттар берілді. Олар белгілі бір жеңілдіктер беру үшін мәселен, шетел азаматтарына саяхат пен қонақ үйде тұру ақысы үш есе қымбат болғандығын ескере отырып шығарылды. Бірақ бүгінгі күні бұл құжаттар жарамсыз.

Бүкіләлемдік қазақтар ассоциациясының ұйымдастыру бөлімінің бастығы Ботагөз Уатканның айтуынша, бұл тұрғын үй, жер және жеңілдіктер алуда айтарлықтай қызмет көрсетті. Оның пікірінше, «оралман» мәртебесін емес, азаматтығын («қазақ») көрсететін құжаттарды беру практикасын қайта жандандыру керек.

«Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 29-бабына

оралмандарға белгілі бір жеңілдіктер мен өтемақылар мен басқа да мақсатты көмек түрлерін ұсынған, бірақ бұл бап Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 20 желтоқсандағы №13III Заңына сәйкес алынып тасталды және оралмандардың жағдайы көтеру үшін жеке-дара толықтырылды.

«Көші-қон туралы» Заңға түзетулерге сәйкес 29-бапта сәйкес мынадай ережелер қарастырылған. Халықтың көші-қон саласындағы әлеуметтік қатынастарды реттейтін орталық мемлекеттік органдар қамтамасыз етеді:

- уәкілетті орган мынадай әлеуметтік қорғауды:
- Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес зейнетақымен қамсыздандыру;
- «Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес асыраушысынан айрылуына, мүгедектігіне байланысты жәрдемақы төлеу;

- азаматтығын қалпына келтіру - «Жаппай саяси қуғын-сүргін құрбандарын оңалту туралы» Қазақстан Республикасының Заңымен белгіленген өтемақыға құқықты жүзеге асыру;

- «Арнаулы мемлекеттік жәрдемақы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес арнайы мемлекеттік жәрдемақы төлеу;

Уәкілетті білім беру ұйымы:

- орта кәсіптік және жоғары кәсіптік білім беру ұйымдарына түсу үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген мөлшерде квота бөлу;

Сыртқы істер министрлігі:

- Қазақстан Республикасына кіру визаларын беру үшін консулдық алымдардан босату;

Қорғаныс министрлігі:

- Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен Қарулы Күштер қатарында қызметтен босатуды тағайындау.

Халықтың көші-қон саласындағы қоғамдық қатынастарды реттейтін жергілікті атқарушы органдар:

Қазақстан Республикасының заңнамасына жергілікті атқарушы органдары:

- облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) сәйкес тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін;

Ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органы:

- «Мемлекеттік әлеуметтік мақсатты көмек туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес мемлекеттік атаулы әлеуметтік көмек көрсету;

- мектептерде, мектепке дейінгі ұйымдарда, сондай-ақ, әлеуметтік қорғау мекемелерінде қажетті орындармен, қамтамасыз ету;

Қазақ тілін үйренуге жағдай жасау.

Иммиграциялық квота бойынша келген оралмандарға жоғарыда көрсетілген жеңілдіктер мен өтемақылардан басқа мемлекет:

- кеден ісі саласындағы уәкілетті орган: кедендік төлемдер мен салықтарды өндіріп алушы шекара арқылы өтуге;

- көші-қон мәселелері жөніндегі уәкілетті орган:

- тұрақты тұруға және мүлікті (соның ішінде мал) тасымалдау үшін шығындарды өтеуге: келу орнында тұрғын үйді сатып алуға және біржолғы жәрдемақы төлеуге қаражат бөлу Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жүзеге асырылады [3].

«Халықтың көші-қоны туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес иммиграция квотасы бойынша тұрақты тұруға және мүлікті (оның ішінде мал басын) тасымалдау, шығыстары бойынша тұрғын үйді сатып алуға қаражат бөлу және оралмандарға біржолғы жәрдемақы төлеу жөніндегі шығыстарды өтеу қағидаларын бекіту туралы «Қазақстан Республикасының Қаулысы қабылданды.

«Қазақстан Республикасындағы көші-қон үдерістері әлеуметтік-экономикалық, саяси, этникалық, экологиялық және басқа да факторлардың ықпалында дамып келеді. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарынан бастап көші-қон үдерістерін реттеу мемлекеттік саясаттың маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Көші-қон процестерінің динамикасына сәйкес көші-қон заңнамасы да дамып келеді. 1997 жылы халықтың көші-қоны туралы заңы мен 2001-2010 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының салалық бағдарламасы қабылданды, оның негізгі мақсаты елдің тұрақты әлеуметтік-экономикалық және демографиялық дамуын қамтамасыз ету, мигранттардың құқықтарын іске асыру үшін барлық қажетті жағдайларды жасау және мемлекеттік қауіпсіздікті нығайту болып табылды.

Көші-қон заңнамасын одан әрі жетілдіру Қазақстан Республикасының Президенті Н.Назарбаевтың Жолдауына негізделді. Қазақстан халқына 2006 жылғы 1 наурыздағы «Қазақстан өз дамуындағы жаңа серпіліс жасау қарсаңында» атты Жолдауында көші-қон саласындағы негізгі бағыттар анықталды. Мемлекет басшысы көші-қон саясатының заманауи тұжырымдамасы қажет екенін атап өтті. Қазақстандағы қолайлы әлеуметтік-экономикалық жағдай шетелдік жұмыс күшінің енуіне жағдай жасайды.

Сондықтан басқа елдердің тәжірибесін ескере отырып, Үкіметке тұрақты негізде көші-қон саясатын іске асыру тетіктерін әзірлеу, арнайы орталықтарда алдын-ала дайындық, оралмандарды қоғамға бейімдеу және ықпалдастыру үшін жағдайлар жасау, иммиграция квотасының объективті өлшемдерін жасау қажет деп атап көрсеткен болатын [4].

2007 жылғы 28 тамызда Қазақстан Республикасы Президентінің №39 Жарлығымен Қазақстан Республикасының 2007-2015 жылдарға арналған көші-қон саясатының тұжырымдамасы бекітілді. Көші-қон саясатының тұжырымдамасы Қазақстан Республикасында көші-қонды басқарудың жаңа және сапалы жаңа бағыттарын жетілдіруге бағытталған. Көші-қон саясатының стратегиясы Қазақстанның жаһандық экономикалық қатынастарға интеграциялану жағдайында елдің бәсекеге қабілеттілігі адам әлеуетінің саны мен сапасы бойынша айтарлықтай дәрежеде анықталады.

Тұжырымдама көші-қон үдерістерін реттеудің халықаралық тәжірибесіне сәйкес әзірленген және ұлттық ерекшелікті сақтау мақсатында Қазақстанның көп ұлттығы ескеріле отырып іске асырылуы тиіс болды және ол «Қазақстан-2030» елдің әлеуметтік-экономикалық дамуының ұзақ мерзімді стратегиясына негізделді [5].

Елдегі көші-қон процесінің негізгі үрдістерін сипаттай отырып, төмендегілерді бөліп көрсету керек. 2004 жылдан бастап оң көші-қон сальдосы мынадай болды: 2004 жылы - 3,4 мың адам, 2005 жылы - 22,1 мың адам, 2006 жылы - 30,4 мың адам, 2007 жылы - 10, 0 мың адам ал 2008 жылы 3,5 мыңнан астам. Бірақ, көріп отырғанымыздай, 2007 жылдан бастап көші-қон көлемінің төмендеуі байқалады. ТМД елдерінде негізгі көші-қон ағындары Ресей, Украина және Орталық Азия елдерімен байланысты; шет елдердің арасында – Германиямен [6].

Қазақстан Республикасының көші-қон саясатындағы басты орын этникалық көші-қонды реттеу болып табылады. 1993 жылдан бастап этникалық көшіп-қонушылардың көшіп келуі иммиграция квоталарын белгілеу арқылы реттелді. Соңғы жылдардағы (2005-2008 жж.) Оралмандардың көшіп келу квотасы 15 000 отбасы болды. Алайда, келгендердің саны мемлекет белгілеген квотадан асып түседі.

Оралмандар мен олардың отбасыларының саны 2007 жылға дейін өсті, содан кейін төмендеу байқалды. 2009 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша этникалық көшіп келушілердің қоныс аударатын аймақтарын сипаттайтын болсақ, бүгінгі күні оралмандардың айтарлықтай үлесі Оңтүстік Қазақстан, Алматы және Маңғыстау облыстарында жұмыс істейді, ал солтүстік өңірлерде білікті еңбек ресурстарының жетіспеушілігі байқалады.

Экономиканы үдемелі индустрияландыру және инфрақұрылымды дамыту есебінен орнықты экономикалық өсу тұрғысынан еңбек ресурстарын ұтымды бөлу зор рөл атқарады, бұл еңбек бөлінісі механизмінің тиісті бөлімдерінің одан әрі дамуын қажет етеді. Оралмандарды интеграциялауды құқықтық қамтамасыз ету 1997 жылы Қазақстанға

оралмандарға арналған интеграциялық шаралар кешенін қамтитын 1997 жылғы Халықтың көші-қоны туралы Заңына негізделген. «Халықтың көші-қоны туралы» заңына қосымша бірқатар нормативтік-құқықтық актілер бар.

2005 жылы оралмандарға арналған бюджет бөлінді, ол 2005 жылы 8 млрд теңгені құрады. Оралмандарға мемлекеттік субсидиялардың айтарлықтай өсуі байқалды. Мысалға, 2002 жылы мемлекеттік бюджетте интеграциялық үдерістерге 375 млн. теңге бөлінді. 2003 жылы бұл көрсеткіш 2 млрд. теңгеге дейін өсті. 2006 жылы бюджет 11,1 млрд. теңге болды [7].

Бюджеттен қаражат негізінен квотаға кіретін оралмандарды тұрғын үймен қамтамасыз етіп, оларға бір реттік сома береді.

Тұрмыстық жәрдемақылар мен отбасы мүшелерінің біржолғы жәрдемақысынан басқа, квотаға кіретін оралмандар шекаралық, кедендік төлемдерден босату және тасымалдау үшін шығындардың орнын толтыру түрінде қосымша жеңілдіктер ала алады. Сонымен қатар, квотаға кірмейтін оралмандар, қазақстандық азаматтығын алуға өтініш жасайды, сондай-ақ, барлық оралмандарға квотаға кіргеніне қарамастан берілетін жеңілдіктер ала алады. Бұл квотаға кіретін оралмандарда болатын артықшылықтардың шектеулі пакеті. Қазіргі заманғы мемлекеттерде құқық қорғау органдарының ең маңызды функциялары бар. Бұл функциялар мемлекеттің келесідей әрекет етуін қамтамасыз ету болып табылады:

- алдын-ала (құқықтық нормаларды бұзудан бұрын), яғни, заңдылық мінез-құлқы шеңберінде субъектіні сақтап қалуды;
- заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) болдырмау, олардың теріс салдарын болдырмау;
- құқықтарын бұзғаннан кейін заңды жауапкершілікке тарту;
- бұзылған субъективтік құқықтарды қалпына келтіру шараларын қабылдады.

Бүгінгі күні адамның құқықтары мен бостандықтарын қорғау проблемасын шешу үкімет пен барлық мемлекеттік органдар іске асыруға және қорғауға қатаң бағытталуы керек. [8]. Осыған байланысты азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғаудың конституциялық механизмінің маңызды элементі мемлекеттің түрлі мемлекеттік органдар арқылы адам құқықтарын қорғау болып табылады. Осы функциялар мен тапсырмаларды жүзеге асыру үшін қажетті мемлекеттік органдар мен әкімшіліктер құрылады. Ең алдымен, адамның құқықтары мен бостандықтарын мемлекеттік қорғау мемлекеттік биліктің әртүрлі салалары бойынша конституциялық құқықтық қорғау болып табылады. Жеке құқықтар мен бостандықтар - заң шығару мен құқық қолдану практикасының басты бағыты.

Мемлекеттің құқық қорғау қызметі заң шығару, құқық қорғау және заң шығару нысандарында, сондай-ақ ұйымдық нысандарда жүзеге асырылады. Ең маңызды нысандардың бірі - рұқсаттарды, рецептілерді және тыйымдарды белгілеу арқылы заң шығару. Заңның көмегімен мемлекет саналы мінез-құлқымен айналысатын адамдардың құқықтық мінез-құлқына әсер етеді. Демек, адам құқықтары мен бостандықтарын қорғаудың конституциялық-құқықтық тетігінде Парламенттің маңызды рөлі бар. Мұнда азаматтардың, мемлекеттің және қоғамның өміріне қажетті ең маңызды, ең алдымен халықтың өмір сүруіне және қызметіне жақсы ықпал ететін мінез-құлықтың белгілі бір ережелері, заңдар көрініс табады, оның тәртібі мен тұрақтылығының проблемалары шешіледі. Осы тұрғыдан алғанда, заңның қоғамдық маңызды мінез-құлық нормаларының жиынтығын құратын ұйымдастырушы фактор ретінде заңның маңыздылығы ерекше.

Қазақстан Республикасының Парламенті адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғау мен қорғауды, негізінен оның заңнамалық қызметі арқылы жүзеге асырады. қолданыстағы заңнамада адам құқықтары мен бостандықтары туралы конституциялық құқықтық нормаларды жетілдіру, сондай-ақ әрбір негізгі құқық пен бостандықтың интеграцияланған кепілдік жүйесін одан әрі енгізу және жетілдіру мақсатында жаңа заңдарды қабылдау, қолданыстағы актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу. Парламенттің осы саладағы жұмысының тағы бір қыры - сайлаушыларда сайлаушылармен бірге депутаттардың өтініштері, шағымдары. Қазақстан Республикасы Парламентінің, Сенат пен Мәжілістің лауазымды тұлғалары ережелер мен нормаларға сәйкес сайлаушылармен

жылына кем дегенде 4 рет сайлау округтеріне бару міндеттерін нақты белгілеуге болады, бұл депутаттарға мемлекеттік органдардың және олардың сайлаушылардың құқықтарын бұзғаны туралы туралы жедел жауап беруге мүмкіндік береді.

Оралмандарға құқықтық көмек көрсететін бірқатар ұйымдар бар: заңнама, әлеуметтік қорғау, аударма және азаматтарды тіркеу және тіркеуге арналған құжаттарды дайындау бойынша кеңестер; конференциялар, семинарлар және дөңгелек үстелдер өткізу; құқық қорғау және т.б.. Өкінішке орай, осындай ұйымдардың мемлекеттік органдармен өзара әрекеттесу деңгейі әлі де жоғары емес. Жалпы алғанда, зерттеу оралмандарға қатысты экономикалық және әлеуметтік саясатты өзгерту және оңтайландыру қажет екендігін көрсетеді. Қазақстандағы оралмандарды бейімдеудің мемлекеттік бағдарламасын әзірлеу қажет. Жаңа қаржылық көзқарасқа негізделген мұндай бағдарлама оралмандарды квотаға және одан тысқары жерлерге теңестіре алады және экономикалық бейімделу мәселелерін, оның ішінде жұмыспен қамту, кәсіпкерлік қызметпен байланысты мәселелерді қамтиды; әлеуметтік бейімделу, тұрғын үй және медициналық қызмет көрсету, білім беру; сондай-ақ мәдени және лингвистикалық бейімделу.

Оралмандарды көшіру және бейімдеу Қазақстанның демография, әлеуметтік және экономикалық саясаты үшін маңызды. Осыған орай тарихи отанында оралмандарды интеграциялық механизмге сай дамыту және қарқындалу қажет. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар өздерінің заңдары бойынша басымдыққа ие және халықаралық шарттан оны қолдану заң талап ететін жағдайлардан басқа жағдайларда тікелей қолданылады. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта халықтың көші-қоны туралы заңда қамтылғандардан өзге көші-қон ережелері белгіленсе, халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Көші-қон туралы даулар сот тәртібімен шешіледі. Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының аумағына заңсыз кіргізу немесе Қазақстан Республикасының азаматтарын Қазақстан Республикасынан заңсыз айыру жауапкершілігі Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалады.

Әрине, елге халықтың демографиялық өсуі ғана емес, жұмысшылардың саны да арта түсуі қажет. Бірақ көші-қон ережелеріне сәйкес тарихи отанына қазақтардың оралуын, қабылдау мен бейімделу тәжірибесін зерделеу және жүйелеу керек. Аз уақыт ішінде 17 миллион адамнан тұратын елге миллионнан астам адамның басқа тілге және өзге де мәдени және идеологиялық көзқарастарға бейімделуінің күрделі салдары болуы мүмкін.

Әдебиеттер тізімі

1. Республика Казахстан: 2005. Краткий статистический справочник. Алматы: Агентство РК по статистике, 2005. С. 3-5.
2. Статистический ежегодник Казахстана. Алматы: Агентство РК по статистике. 2006. 502 с.
3. О численности населения РК на начало 2005г. Алматы: Финансы и Кредит. 2005, № 3. С. 41-42.
4. Судоплатов А.П. и Первушин А.С. Проблемы народонаселения и мировое развитие. М: Издательство Московского Университета. 1986. С. 7.
5. Численность и размещение населения в Республике Казахстан. том 1 Итоги переписи населения 1999 года в Республике Казахстан. Алматы: Агентство РК по статистике, 2000. С. 5-7.
6. Народонаселение. Энциклопедический словарь. М.: Финансы и статистика, 1994. 521 с.
7. Итоги Всесоюзной переписи населения 1959 года. Казахская ССР. Госстатиздат. ЦСУ СССР. М., 1962. С. 11-12.
8. Народонаселение. Энциклопедический словарь. М., Финансы и статистка, 1994. 584 с.
9. Суворов А. Возвратная политика и интеграция иностранных граждан в Казахстане

// Саясат. - 2003. - № 11. - С. 16-20.

10. Асылбеков М. Демографические процессы современного Казахстана. - Алматы: Атамура, 2003. - С. 67.

11. Материалы конференции «Миграция и развитие России.» - Москва, МГУ им. Ломоносова, 2010. - С. 198.

12. Международная миграция 2006. Нью-Йорк // un.org/esa/population/publications/2006_MigrationRep/exec_sum.pdf

Закон «О миграции в Республике Казахстан» от 22 июля 2011 года. - Алматы: Юрист. 2003. online.prg.kz

13. Витковская Г. Мировой опыт миграционной политики: ретроспектива и последние тенденции. - Москва - Алматы: Международная организация по миграции, 2004. - С. 352.

ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОТНОШЕНИЙ В ОБЛАСТИ РЕКЛАМЫ

Зайцева К., студентка 3 курса специальность «Международный менеджмент»

Научный руководитель: доцент кафедры «Маркетинга и международного менеджмента»

Возмилов И. Д.

Уральский государственный экономический университет, г.Екатеринбург

Активное формирование нового гражданского общества в России в течение последнего десятилетия непосредственно связано с коренным изменением экономической и правовой системы государства. Принятая в 1993 году Конституция Российской Федерации провозгласила свободу предпринимательской деятельности, правовые основы которой заложены новым ГК РФ. С самого начала экономических реформ в России реклама как неотъемлемая часть рыночных преобразований стала активно внедряться в нашу жизнь.

Сегодня средства массовой информации переполнены рекламными сообщениями. О рекламе говорят много, часто как о непрошеной гостье, чье поведение раздражает бесцеремонностью, а речь - невнятностью и нередко лживостью. Однако уже ни кто не отрицает роли рекламы как важнейшего инструмента продвижения товаров, увеличения сбыта и развития конкуренции.

Реклама жизненно необходима для эффективной работы рынка. В свою очередь, эффективная работа рынка в максимальной степени обеспечивает потребителю такие преимущества, как более высокое качество, выгодные цены и лучшее обслуживание. Потребительского общества не существует без рекламы. Она служит прежде всего информированию и убеждению, а также должна предоставлять потребителям достоверные сведения, позволяя им сделать осознанный выбор и убеждая в необходимости купить данный товар или воспользоваться определенной услугой.

Будучи важнейшим механизмом рыночных отношений, реклама делает возможным развитие свободной конкуренции между коммерческими предприятиями. Сегодня бесспорно, что конкуренция является необходимым условием хозяйственной деятельности, оптимальным средством обеспечения спроса и предложения в экономике, удовлетворения интересов потребителей и всей экономики в целом. Реклама же, являясь по существу основным средством борьбы между конкурентами на рынке, выступает в качестве неотъемлемого составного элемента конкуренции. Выступая инструментом для выхода на рынок конкурирующих организаций, предоставляя возможность информировать потребителей о своей продукции, реклама вынуждает их соревноваться друг с другом, что, в свою очередь, стимулирует рост производства [1].

В законодательствах всех стран, ориентированных на рыночную экономику, правовым вопросам регулирования рекламы уделяется пристальное внимание. Вызвано это